

การจัดทำฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ภูมิปัญญาท้องถิ่น

- **ภูมิปัญญาท้องถิ่น (LOCAL WISDOM)** หมายถึง องค์ความรู้ที่มีการถ่ายทอดจากรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่งจนเกิดผลดีงาม มีคุณค่า มีประโยชน์ สามารถนำไปใช้ในการแก้ไขปัญหาและการพัฒนาคุณภาพชีวิต หรือใช้เป็นแนวทางในการดำรงชีวิตให้สอดคล้องกับสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปในแต่ละยุคสมัย
- **ภูมิสังคม** หมายถึง สภาพทางกายภาพ ลักษณะพื้นที่ วิถีชีวิต ค่านิยม ซึ่งมีความแตกต่างกันไปในแต่ละแห่งตามสภาพภูมิประเทศ โดยการจะพัฒนาเรื่องใดเรื่องหนึ่งในท้องถิ่นนั้นๆ จะต้องคำนึงถึงภูมิสังคมอยู่เสมอ

ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น 8 ด้าน

1. ด้านเกษตรกรรม
2. ด้านหัตถกรรม
3. ด้านอุตสาหกรรม
4. ด้านการแพทย์ไทย
5. ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
6. ด้านศิลปกรรม
7. ด้านภาษาและวรรณกรรม
8. ด้านอื่นๆ อาทิเช่น ศาสนา และความเชื่อในท้องถิ่น

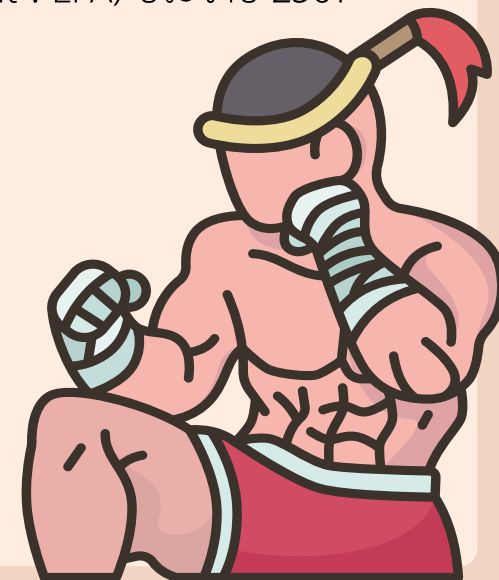
เป้าหมาย

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกแห่ง (7,849 อปท.) มีการจัดทำฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สอดคล้องกับภูมิสังคมในชุมชนอย่างน้อย 5 ด้านขึ้นไป และมีการเผยแพร่ฐานข้อมูลเพื่อให้ประชาชนได้นำไปใช้ประโยชน์ได้ และต่อยอดในการสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจในพื้นที่ชุมชนของตนเอง

การวัดผลตัวชี้วัด (KPI)

วัดผลจากการประเมินประสิทธิภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (Local Performance Assessment : LPA) ประจำปี 2567

คำอธิบาย หน่วยที่ 4 ด้านศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี ศาสนา และภูมิปัญญาท้องถิ่น

ตัวชี้วัดที่ 55 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดทำฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นและเผยแพร่ให้ประชาชนได้นำไปใช้ประโยชน์

1. ด้านเกษตรกรรม

คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการกสิกรรม/ การปศุสัตว์/ การประมง/ การป่าไม้ เช่น การทำการเกษตรแบบผสมผสาน เกษตรทฤษฎีใหม่ โคก หนอง นา เป็นต้น

2. ด้านหัตถกรรม

คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นในงานฝีมือหรืองานช่างที่ทำด้วยมือและอุปกรณ์อย่างง่ายโดยไม่ใช้เครื่องจักรเป็นองค์ประกอบหลักในการผลิต เช่น งานจักสาน งานแกะหนังตะลุง, งานทอผ้าด้วยมือ, งานเย็บปักถักร้อย, การทำหัวโขน เป็นต้น

3. ด้านอุตสาหกรรม

คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นในงานที่ใช้ทุน แรงงาน และเครื่องจักรเป็นองค์ประกอบหลักในการผลิต โดยมีเป้าหมายการผลิตสิ่งของเป็นจำนวนมากเพื่อการค้า และรวมถึงงานด้านการบริการ เช่น การทำเครื่องเรือนจากไม้แปรรูป (โต๊ะ/เตียง/ตู้) การแปรรูปสิ่งต่าง ๆ จากยางพารา เป็นต้น

4. ด้านการแพทย์ไทย

คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการดูแลและรักษาสุขภาพแบบพื้นบ้าน เช่น การหัตถเวชกรรมไทย(การนวดไทย/ การนวดประคบสมุนไพร), การใช้สมุนไพรในการรักษาโรค, การผดุงครรภ์พื้นบ้านโดยหมอตำแยของชาวไทยมุสลิม (โต๊ะบีแดด) เป็นต้น

5. ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งการอนุรักษ์ การพัฒนา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน เช่น การบวชป่า, การสืบชะตาแม่น้ำ, การทำแนวปะการังเทียม, การอนุรักษ์ป่าชายเลน เป็นต้น

6. ด้านศิลปกรรม

คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะสาขาต่าง ๆ เช่น จิตรกรรม, ปติมากรรม, นาฏศิลป์, ดนตรี, ทัศนศิลป์, คีตศิลป์, การละเล่นพื้นบ้านและนันทนาการ เช่น การขับร้องเพลงอีแซว, ลำตัด, ลิเก, หมอลำ, โนรา เป็นต้น

7. ด้านภาษาและวรรณกรรม

คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการใช้ภาษาทั้งภาษาพูดและภาษาเขียน เช่น ภาษาโบราณ, ภาษาถิ่น, หนังสือ, ตำรา, ตำรับอาหาร, งานประพันธ์/บทประพันธ์ ทั้งร้อยแก้วและร้อยกรอง, เรื่องสั้น นวนิยาย นิทาน บทเพลงต่าง ๆ เป็นต้น

8. ด้านอื่นๆ อาทิเช่น ศาสนา และความเชื่อในท้องถิ่น

เช่น ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านความเชื่อ ศาสนา ประเพณี พิธีกรรม อารไทย อาหารพื้นบ้าน เป็นต้น

รายงานในระบบฐานข้อมูลกลางองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (INFO) ด้านที่ 7 รายการ “ข้อมูลศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมท้องถิ่น”

กองส่งเสริมและพัฒนากิจการศึกษาท้องถิ่น กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น